

GUIXDOS

Núm. 82 Gener 2002. Suplement Guix 281

Descobrim la biblioteca escolar

Jaume Centelles

ÍNDEX

Introducció.....	3
Cicle al qual va adreçada la proposta.....	3
Organització de l'espai i de l'horari.....	3
Coneixements previs.....	3
Orientacions didàctiques.....	3
Desenvolupament de les activitats.....	4
1. Orientar-se a la biblioteca	6
2. Joc de pistes.....	8
3. Tipus de llibres.....	11
4. El joc Trivial dels exploradors.....	13

Editora GUIXdos: Mª Jesús Echeverría. Edita Graó d'IRIF, S.L. C/ Francesc Tàrraga, 32-34, 08027 Barcelona. Telèfon redacció 934 080 455, telèfon administració i subscripcions 934 080 464, Fax 933 524 337. Impressió: Imprimeix, ISSN: 0213-8581, D.L.: B-29863/77

Material fotocopiable. Se'n recomana l'ampliació al 122% per tal d'aconseguir format DIN A-4

Introducció

La biblioteca escolar és un espai fonamental de comunicació i d'intercanvi en el qual la lectura, la investigació i la recerca hi tenen el seu lloc de trobada. Una biblioteca que formi part del projecte educatiu del centre és un recurs pedagògic de primera magnitud, i esdevé així un dels veritables motors de l'escola al voltant del qual gira el desenvolupament curricular, ja que funciona alhora com a biblioteca tradicional, amb materials impresos, com a hemeroteca i com a mediateca, amb materials audiovisuals i també en els nous suports.

El model de biblioteca escolar que es proposa és el d'un centre de recursos per a l'aprenentatge de l'alumnat, que doni suport al professorat i que es relacioni amb l'entorn social i cultural de l'escola. La biblioteca és un element bàsic per ajudar a establir una cultura comunicativa i d'aprenentatge permanent, i ha de possibilitar un suport real i efectiu a la lectura entesa en un sentit ampli (lectura per informar-se, per entretenir-se, per aprendre, etc.).

El problema que trobem en la concepció de la biblioteca mediateca com a referent de l'activitat docent, lligada estretament a totes les àrees, oberta i accessible a tots els membres de la comunitat escolar, és l'ordenació que els mètodes pedagògics tradicionals imposen al temps i a l'espai escolars. Sense canviar el tipus d'actuació a les aules, ni canviar tampoc els espais ni l'estructura del temps escolar, la innovació a l'ensenyament serà més difícil.

El claustre de mestres ha de prendre consciència de la importància d'emprar aquests recursos que ens pot oferir la biblioteca i ha de donar un impuls realment efectiu al seu ús, malgrat les limitacions pressupostàries i de personal que en l'actualitat tenen la majoria d'escoles. El claustre ha d'estar convençut que un ús adequat de la biblioteca ajudarà molt positivament a superar els nivells de fracàs escolar actuals.

Cicle al qual va adreçada la proposta

Els exercicis que presentem han estat treballats amb alumnes de cicle superior de primària i formen part d'un programa d'invitació a la lectura que inclou accions periòdiques que es realitzen majoritàriament a la biblioteca del centre. Són accions encaminades a promoure el gust per la lectura, el coneixement de la biblioteca i la recerca i el tractament de la informació. Hem triat activitats corresponents a aquest tercer apartat que poden ser extrapolables a l'alumnat de segon curs de cicle mitjà, amb les adequacions corresponents.

Organització de l'espai i de l'horari

La biblioteca és el lloc on es desenvoluparan les activitats proposades, les quals estan pensades per fer-se al llarg de quatre sessions, d'una durada variable d'entre seixanta minuts (accions 1 i 3) i noranta minuts (accions 2 i 4).

Coneixements previs

Tot i que no calen coneixements específics previs per desenvolupar els exercicis, són necessaris l'ajut, les indicacions i els aclariments de la mestra o del mestre pel que fa al vocabulari mínim que les activitats requereixen.

Orientacions didàctiques

Conscients que l'escolar ha de ser el veritable protagonista del seu aprenentatge, les accions proposades tendeixen a fer dels infants uns lectors que siguin capaços d'entendre les informacions, de relacionar-les, de trobar-les i de comparar-les.

Les activitats 1, 2 i 3 poden treballar-se de manera individual, però recomanem les agrupacions d'alumnes (tres o quatre), a causa de l'enriquiment afectiu i l'intercanvi intel·lectual que es pot generar.

L'activitat 4 està pensada per ser realitzada en gran grup (tota la classe).

OBJECTIUS

- Saber distingir entre els llibres de ficció i els de coneixements.
- Conèixer i utilitzar les diferents fonts d'informació.
- Valorar el text escrit com a font d'informació.
- Distingir els tipus d'informació que donen els documents.
- Identificar la informació a partir de l'índex, del sumari.
- Reconèixer la informació rellevant.
- Saber interpretar les dades bibliogràfiques.
- Saber utilitzar procediments de recerca i tractament de la informació.

CONTINGUTS

CONCEPTUALS	ACTITUDINALS	PROCEDIMENTALS
<ul style="list-style-type: none">▪ El llibre i altres documents com a fonts d'informació.▪ El sumari, l'índex analític i el glossari.▪ La CDU.▪ L'organització interna de les diferents fonts d'informació.▪ La utilització dels materials adequats per al processament de la informació.	<ul style="list-style-type: none">▪ Distinció entre llibres de ficció i documents de consulta i coneixements.▪ Comprensió de les informacions visuals i il·lustracions respecte a les textuals.▪ Distinció dels diferents tipus d'informació dels documents.▪ Identificació de la informació a partir del sumari.▪ Localització d'informació rellevant.	<ul style="list-style-type: none">▪ Habituar-se a utilitzar els diferents tipus de documents.▪ Valoració de tota font d'informació en tot tipus de suport.▪ Rigor en el tractament de la informació.▪ Interès per la recerca de coneixements com a mitjà per satisfer necessitats pròpies.

Desenvolupament de les activitats

Sessió 1: Orientar-se a la biblioteca

Abans d'iniciar aquesta activitat, seria recomanable organitzar una visita guiada per part del mestre o la mestra en què es fes un recorregut per les diferents seccions que hi ha a la pròpia biblioteca, tot recordant els conceptes i el vocabulari adient per moure's en aquest espai. Tanmateix, remarcarà les normes d'ús i de comportament correcte per les quals es regeix.

Sessió 2: Jocs de pistes

Aquesta activitat ha de permetre que les noies i els nois es moguin, manipulin i descobreixin el fons de llibres i materials que hi ha a la biblioteca del centre. A cada grup d'alumnes se li lliura un dels tres jocs de pistes proposats. El mestre o la mestra pot orientar el grup que ho

sol·liciti. En acabar l'activitat es fa necessària la comprovació de les respostes donades.

La possibilitat de fabricar altres jocs de pistes en funció dels materials de què es disposa és oberta, naturalment.

Sessió 3: Tipus de llibres

D'entre els llibres que hi ha a la biblioteca, cal triar els que tinguin clarament marques les característiques que cal observar-ne. De vegades pot resultar difícil de determinar els límits entre conte i àlbum il·lustrat o entre conte i novel·la.

Sessió 4: El joc Trivial dels exploradors

Aquest joc està inspirat en el conegut Trivial Pursuit, una fórmula àgil i senzilla que permet combinar les preguntes amb els coneixements que aporten els llibres.

El joc desenvolupa certa propensió afectiva i intel·lectual envers la lectura, permet sentir-se element d'un grup i satisfà una inclinació immediata, el desig de jugar i compartir.

La seva única pretensió és la de provocar un cert acostament entre els nois i noies i els llibres de coneixements, que els coneguin i que compreguin que poden ajudar-los.

A l'acabament del joc es dedicarà una estona a resoldre els dubtes plantejats, i es recapitularan els aspectes més importants que s'han après.

És funció del mestre o de la mestra ajudar a trobar i a fer entendre les parts dels llibres per tal que la localització de les respostes es faci d'una manera lògica i ràpida.

És possible adaptar el mecanisme del joc a d'altres llibres de coneixements que es vulguin conèixer. Només cal plantejar les preguntes que encaminen les recerques.

Per aconseguir un desenvolupament més bo de la sessió, recomanem l'ampliació del full a una mida DIN-A3 o superior. Abans de començar és pot acolorir el taulell.

Bibliografia

- AA.DD. (1999): *La nova biblioteca escolar*. Barcelona. Rosa Sensat / Edicions 62.
- CARRERAS, C.; MARTÍNEZ, C.; ROVIRA, T. (1985): *Organització d'una biblioteca escolar, popular o infantil*. Barcelona. Rosa Sensat / Edicions 62.
- LLADÓ, C.; SOLÉ, S. (1997): *Projecte marc per a la biblioteca mediateca escolar*. Barcelona. Rosa Sensat / Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya. (Per a una immensa minoria.)
- OSORO, K. (1998): *La biblioteca escolar, un derecho irrenunciable*. Madrid. Asociación Española de Amigos del Libro Infantil y Juvenil.

Agraïments

- Al claustre de mestres de l'escola Sant Josep-El Pi, de l'Hospitalet de Llobregat, pel seu suport incondicional.
- Al grup Bibliomèdia, de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, pel seu suport tècnic.
- A la Marissa Morrón, per la seva col·laboració en la part gràfica.

1. Orientar-se a la biblioteca

1. Àlbums il·lustrats
2. Expositor de novetats
3. Contes
4. Novel·les
5. Revistes: *Cavall Fort*, *Tretzevents...*
6. Llibres de coneixements
7. Còmics
8. Diapositives
9. Catàlegs de títols i autors
10. Armari de mapes i murals
11. Armari de material
12. Enciclopèdies i diccionaris
13. CD-ROM
14. Connexió a Internet
15. Vídeos

Observa el plànol de la biblioteca de la pàgina anterior i digues en quins números trobaries:

- Un còmic de Tintin.
- Un llibre que parli de les balenes.
- El *Cavall Fort* del darrer mes.
- Una novel·la de Mercè Canela.
- Un llibre de geometria.
- Una sèrie de diapositives sobre la Garrotxa.
- L'àlbum *Allà on viuen els monstres*.
- Un mapa d'Europa.
- Un exemplar de *L'illa del tresor*.
- Un diccionari de sinònims.
- Un document sobre el món casteller.
- Un CD-ROM de la sèrie dels OTijocs.
- La cinta de vídeo de *Matilda*.
- La revista *Tretzevents*.
- Un llapis i fulls blancs.
- Un llibre de Joan Manuel Gisbert.
- Els fitxers d'autors.
- Una pàgina d'Internet sobre Harry Potter.

Compara la biblioteca de la teva escola amb la de l'exercici anterior i fes una llista del que hi ha a l'escola i no apareix al plànol i una altra llista de les coincidències.

Només hi és a l'escola

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Coincidències

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Enumera els diferents fitxers que hi ha a la biblioteca de l'escola i explica a què corresponen.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Joc de pistes

Regles del joc

S'han de contestar les deu preguntes que trobareu al full de la pàgina següent.

Consells

Per contestar algunes preguntes cal manipular els llibres, els documents, els vídeos, etc. No oblideu de retornar al seu lloc tots els llibres emprats en el joc.

Lloc

Biblioteca de l'escola.

Organització

Grups de tres o quatre alumnes.

Material

- Llapis.
- Goma d'esborrar.

Control de les respostes

S'ha d'emplenar el full de control per a la comprovació posterior.

Com cal emplenar el full de control del joc de pistes?

El teixell

Cal indicar sempre el teixell del llibre. Això ens permetrà trobar-lo. Escriu el teixell de cada llibre trobat.

Encerts

Si ho has trobat i ho has contestat bé, escriu-hi «Sí». Si no ho has trobat o t'has equivocat, escriu-hi «No».

Joc de pistes: Respostes		
Teixell del llibre	Nom de l'autor, de l'il·lustrador, de l'editorial, etc. Títol del llibre	Encert Sí No

Escriu-hi el nom de l'autor, de l'il·lustrador, de l'editor o del llibre, segons el que et demani cada pregunta.

Joc de pistes: Respostes			
Núm.	Teixell del llibre	Nom de l'autor, de l'il·lustrador, de l'editorial, etc. Títol del llibre	Encert Sí No
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Joc de pistes. Número 1

1	Busca un llibre que parli de taurons . Escriu-ne el títol.
2	Troba un còmic de Lucky Luke . Escriu-ne el títol.
3	Hi ha algun llibre que parli dels bolets ? Escriu-ne el nom de l'autor i de l'editorial.
4	Vols conèixer el nom d'un arbre . Quin llibre agafaràs?
5	Escriu el nom de dos poetes que tenen llibres en aquesta biblioteca. Precisa els títols dels llibres.
6	Hi ha alguna enciclopèdia ? Digues-ne el títol i l'editor.
7	Busca algun conte de conills . Escriu-ne el títol i l'autor.
8	Hi ha algun llibre de Jules Verne a la biblioteca? Escriu-ne el títol.
9	Quina editorial publica les aventures d'« El Petit Vampir »?
10	Busca un llibre que parli de castells . Escriu-ne el títol i el nom de l'autor.

Joc de pistes. Número 2

1	Busca un llibre que parli de les abelles . Escriu-ne el títol.
2	Troba un còmic de Yakari . Escriu-ne el títol.
3	Hi ha algun llibre de receptes de cuina ? Escriu-ne el nom de l'autor i de l'editorial.
4	Hi ha algun llibre que parli de trens ? Quin és el seu títol?
5	Troba algun llibre que contingui el conte d' El gat amb botes . Escriu-ne el nom de l'editor.
6	Qui és l'autor de la novel·la Escenaris fantàstics ?
7	Busca algun còmic d' Astèrix . Escriu-ne el títol, l'autor i l'il·lustrador.
8	Escriu el títol d'un llibre que expliqui com es poden fabricar jocs i joguines .
9	Quina editorial publica els contes de les tres bessones ?
10	Busca un vídeo que parli d' animals salvatges . Digues-ne el títol.

Joc de pistes. Número 3

1	Busca un llibre de treballs manuals . Escriu-ne el títol.
2	Quants llibres de Roald Dahl hi ha ara a la biblioteca? Escriu el títol d'un.
3	Hi ha algun llibre que parli de la prehistòria ? Escriu-ne el títol i l'editorial.
4	Quina editorial publica les aventures d'en Massagran ?
5	Troba algun vídeo d' animals . Anota'n el títol.
6	Qui és l'autor de la novel·la Alicia en terra de meravelles ?
7	Busca, entre els còmics, un en el qual el protagonista sigui un gos . Escriu-ne el títol, l'autor i l'il·lustrador.
8	Qui ha escrit els contes de Babar , l'elefantet?
9	Quina editorial publica les aventures de Manolito Gafotas ?
10	Busca un llibre que parli de serps . Digues quin títol té.

3. Tipus de llibres

Amb l'ajut del mestre o de la mestra, agafeu cinc llibres de la biblioteca, un de cada gènere, i anoteu-ne el títol i fixeu-vos en les seves característiques. Després completeu el quadre «Tipus de llibres-Respostes» i els podreu comparar.

Àlbum il·lustrat

Títol llibre:

.....

.....

.....

.....

.....

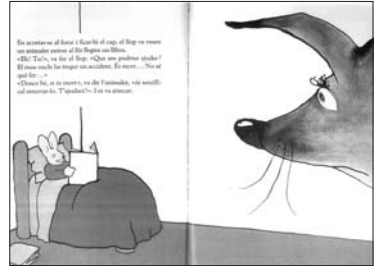
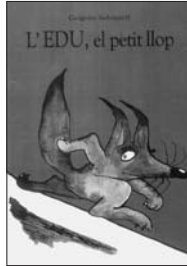
.....

.....

.....

.....

.....

Còmic

Títol llibre:

.....

.....

.....

.....

.....

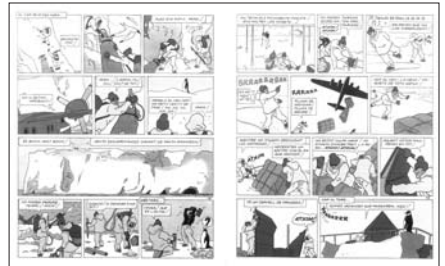
.....

.....

.....

.....

.....

Conte

Títol llibre:

.....

.....

.....

.....

.....

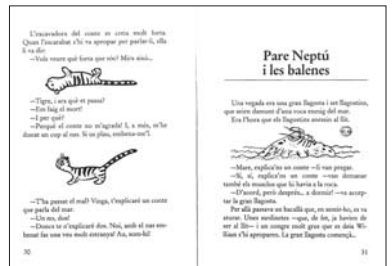
.....

.....

.....

.....

.....

Novel·la

Títol llibre:

.....

.....

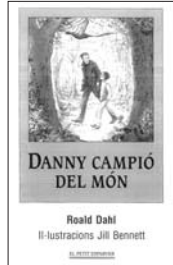
.....

.....

.....

.....

.....

Libre de coneixements

Títol llibre:

.....

.....

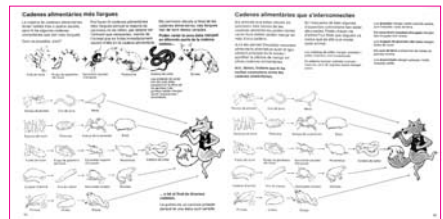
.....

.....

.....

.....

.....

Tipus de llibres-Respostes

A partir de les observacions anteriors, completeu el quadre comparatiu següent.

Quadre comparatiu	Àlbum il·lustrat	Còmic	Conte	Novel·la	Coneixements
Ens narra una història					
És un text informatiu					
Il·lustracions: a cada pàgina, algunes, cap					
Quantitat de text: llarg, mitjà, curt					
Separació en capítols					
Presentació «a doble pàgina»					
Numeració de les planes					
Vinyetes, globus					
Esquemes					
Fotografies					
Índex					
Sumari					
Glossari					
Vocabulari: molt difícil, difícil, fàcil					

A la teva biblioteca pots trobar d'altres suports que es designen amb el terme «materials audiovisuals». Busca'ls i fes la relació de tres documents de cadascun dels apartats següents:

Cassets o discs compactes

.....
.....
.....

Vídeos

.....
.....
.....

Diapositives

.....
.....
.....

CD-ROM

.....
.....
.....

Fotografies

.....
.....
.....

Làmines o murals

.....
.....
.....

4. El joc Trivial dels exploradors

Com s'hi juga?

Per començar-hi a jugar, us dividireu en petits equips de quatre o cinc jugadors. Cada equip avançarà per torns, segons la puntuació obtinguda. El taulell indicarà el recorregut que heu de seguir cada grup, a mesura que aneu contestant les preguntes que se us plantegen. Necessiteu un dau i una fitxa.

La mestra o el mestre llegeix la pregunta i disposareu d'un temps prefixat per contestar-la (per exemple, dos minuts). Podeu establir, també, que les jugadores i els jugadors d'un altre equip siguin els encarregats de fer les preguntes.

Les preguntes s'han de buscar als llibres que tindreu a la vostra disposició.

Cadascun dels sis llibres s'identifica amb un color determinat. Els llibres triats són:

- *Els mamífers*, d'Steve Parker. Editorial Altea Grup Promotor (color blau).
- *Les primeres civilitzacions*, de Giovanni Caselli. Editorial Barcanova (color groc).
- *El nostre sistema solar*, de la «Biblioteca Isaac Asimov de l'Univers». Editorial Cruïlla (color violeta).
- *El cos humà*, d'Steve Parker. Editorial Molino (color taronja).
- *Cómo funcionan de verdad las cosas*, de Roger McGough. Editorial SM (color verd).
- *Boscós i arbres*, de la «Biblioteca Interactiva Món Meravellós». Editorial Cruïlla (color vermell).

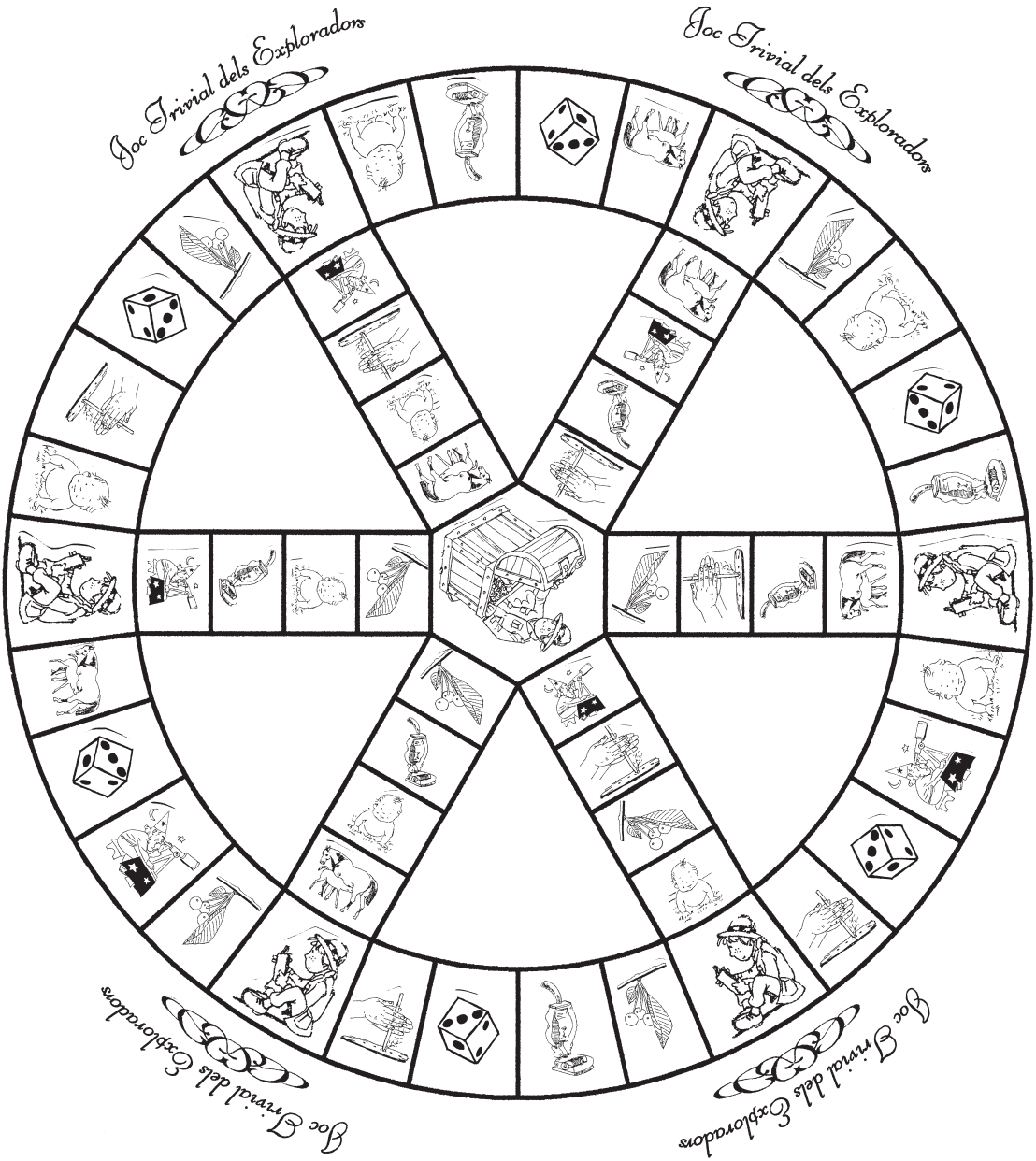
A les caselles dau es pot tornar a tirar sense contestar cap pregunta.

Les preguntes encertades a les caselles de l'explorador permeten guanyar un punt.

El joc s'acaba quan no hi ha més preguntes o quan s'ha esgotat el temps previst inicialment.

Guanya l'equip que ha aconseguit més punts.

El joc Trivial dels exploradors

LES PRIMERES CIVILITZACIONS

- On va descobrir-se la primera ciutat?
- Digueu dos estris de l'edat de pedra.
- Digues el nom de l'autor del llibre i el lloc d'edició.
- Quins eren els menjars habituals a l'antiga Grècia?
- On vivien els etruscs?
- Per als egipcis, què era la «Terra Negra»?
- Digueu el nom de dos palaus construïts a Creta.
- Quants anys fa que alguns primats africans començaren a caminar només amb dues extremitats?
- Quina era l'arma més important dels guerrers xinesos de l'època shang?
- On es va publicar l'edició original d'aquest llibre?

ELS MAMÍFERS

- L'embaràs d'una gata dura...
- Què són els mamífers?
- Digueu 10 mamífers.
- Quin és l'únic mamífer que pot volar?
- Digueu el nom de l'autor d'aquest llibre, l'editorial i l'any de publicació?
- Què és un marsupial?
- Els ximpanzés, són mamífers?
- Tots els mamífers alleten?
- Digueu per a què serveix la cua dels mamífers.
- Digueu els cinc sentits dels mamífers.

BOSCOS I ARBRES

- Què és un bosc?
- Què vol dir que un arbre té fulles caduques?
- A la vora del Pol Nord i del Pol Sud, quina mena d'arbres hi ha?
- Què mengen els cargols i els llimacs?
- Digueu quines són les quatre estacions.
- A quina part del món es troben les sequoies més grans?
- Quines són les estacions a l'Àfrica?
- Digueu tres coses que es poden fer amb la fusta dels arbres.
- L'explorador Joseph de Jussieu, era anglès?
- Quants llumins es poden fer amb la fusta d'un arbre?

CÓMO FUNCIONAN DE VERDAD LAS COSAS

- La torradora, té un electroimant?
- Per a què serveix la roda del programador d'un rentaplats?
- El gel del frigorífic, surt d'uns blocs de gel tallats dels icebergs?
- L'interruptor d'un rentaplats, està connectat a una sirena que emet un so molt agut?
- Digueu el nom de tres peces d'una torradora.
- Qui és l'il·lustrador d'aquest llibre?
- L'aspiradora, funciona amb electricitat?
- Què és el termòstat del frigorífic?
- Quantes persones treballen al camió de les escombraries?
- Digueu tres peces de l'aspiradora.

EL COS HUMÀ

- Quin és el gruix de la pell?
- Quantes classes diferents de músculs hi ha?
- Què protegeixen les costelles?
- Quin nom rep la capa superior de la pell?
- Quin any va ser publicat aquest llibre?
- Digueu el nom d'un animal de sang vermella, un de sang blava i un de sang groga.
- Quant mesura l'intestí prim?
- On té el penis l'aranya mascle?
- Quin cor bateja més de pressa, el nostre o el d'un ratolí?
- Qui té més vertebres cervicals al coll, una girafa o un de nosaltres?

EL NOSTRE SISTEMA SOLAR

- Digueu el nom dels nou planetes del sistema solar.
- El Sol, és una estrella?
- Digueu quins són els planetes rocallosos.
- Què és una galàxia?
- Digueu el nom de tres satèl·lits dels que hi ha al sistema solar.
- Què és una «supernova»?
- Quin és el planeta que hi ha més lluny del Sol?
- Digueu el nom d'un cometa.
- A més a més d'aquest llibre, quants volums formen part de la col·lecció «Biblioteca Isaac Asimov de l'Univers»?
- Què és un meteorit?